

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: U-III-990/2019

Zagreb, 19. prosinca 2019.

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Ingrid Antičević Marinović, predsjednica Vijeća, te suci Mato Arlović, Snježana Bagić, Josip Leko, Davorin Mlakar i Rajko Mlinarić, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenulo trgovačko društvo Hrvatski telekom d. d. Zagreb, koje zastupa odvjetnik Boris Anišić iz Zagreba, na sjednici održanoj 19. prosinca 2019. jednoglasno je donio

O D L U K U

- I. Ustavna tužba se usvaja.
- II. Ukida se presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: PŽ-5548/2016-6 od 13. prosinca 2018.
- III. Predmet se vraća Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske na ponovni postupak.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Ustavnu tužbu, pravodobnu i dopuštenu, podnijelo je trgovačko društvo Hrvatski telekom d. d. Zagreb (u daljnjem tekstu: podnositelj).

Ustavna tužba podnesena je protiv presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: PŽ-5548/2016-6 od 13. prosinca 2018. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda) kojom je preinačena presuda Trgovačkog suda u Zagrebu broj: Povrv-4908/2014 od 22. travnja 2016., te je ukinut platni nalog iz rješenja o ovrsi javnog bilježnika Branka Jakića broj: Ovr-205/14 od 27. siječnja 2014. za iznos od 34.667,77 kuna uz troškove ovrhe od 2.175,11 kuna.

Prvostupanjskom presudom taj tužbeni zahtjev podnositelja bio je u cijelosti usvojen u odnosu na tuženika trgovačko društvo Moj telekom d. o. o. Zagreb.

1.1. Podnositelj smatra da su drugostupanjskom presudom povrijeđena njegova ustavna prava zajamčena člancima 14. stavkom 2., 29. stavkom 1. i 48. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

2. Predmet spora u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, a koji je pokrenut na temelju ovršnog prijedloga podnositelja (ovrhovoditelja u ovršnom i tužitelja u parničnom postupku koji je uslijedio) za donošenje rješenja o ovrsi protiv ovršenika/tuženika na temelju vjerodostojne isprave - računa, jest zahtjev podnositelja za isplatu novčanog iznosa na ime duga za neplaćene usluge na temelju Ugovora o pristupu javnoj komunikacijskoj mreži T-mobile broj: M2-22/2008 za iznos od 39.009,17 kuna. Protiv rješenja o ovrsi tuženik je podnio prigovor te je daljnji postupak proveden kao u povodu prigovora protiv platnog naloga.

2.1. Prvostupanjski sud je tužbeni zahtjev ocijenio osnovanim za iznos od 34.667,77 kuna (u preostalom je dijelu tužba povučena) jer je utvrdio da je tuženik koristio odbitak pretporeza na temelju utuženih računa, te se na temelju članka 221.b Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. - članak 50. Zakona o arbitraži, 117/03., 88/05. - članak 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07. - odluka USRH broj: U-I-1569/2014 i dr., 84/08., 96/08. - odluka USRH broj: U-I-1569/2014 i dr., 123/08. - ispravak, 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst, 25/13., 28/13. - članak 145. Zakona o sudovima i 89/14. - odluka USRH broj: U-I-885/2013; u daljnjem tekstu: ZPP) smatra da tražbina postoji.

2.2. Tuženik je istaknuo prigovor zastare koji je prvostupanjski sud odbio utvrdivši da se u toj pravnoj stvari primjenjuje zastarni rok od tri godine iz članka 228. stavka 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05., 41/08., 125/11. - članak 9. Zakona o rokovima ispunjenja novčanih obveza, 78/15. i 29/18.; u daljnjem tekstu: ZOO) a ne jednogodišnji zastarni rok iz članka 223. ZOO-a, jer se radi o na međusobnim tražbinama iz ugovora o prometu roba i usluga.

2.3. Povodom žalbe tuženika, drugostupanjski sud je preinačio prvostupanjsku presudu i odbio tužbeni zahtjev usvojivši prigovor zastare tuženika, uz sljedeće obrazloženje:

"Pravilnom primjenom materijalnog prava trebalo je primijeniti odredbu čl. 232. ZOO kojom je propisano za koje tražbine se primjenjuje jednogodišnji zastarni rok, a to su:

1) tražbina naknade za isporučenu električnu i toplinsku energiju, plin, vodu, za dimnjačarske usluge i za održavanje čistoće, kad je isporuka, odnosno usluga obavljena za potrebe kućanstva,

2) tražbina radiopostaje i radiotelevizijske postaje za uporabu radioprijamnika i televizijskog prijamnika,

3) tražbina pošte, telegrafa i telefona za uporabu telefona i poštanskih pretinaca te druge njihove tražbine koje se naplaćuju u tromjesečnim ili kraćim rokovima,

4) tražbina pretplate na povremene tiskovine, računajući od isteka vremena za koje je tiskovina naručena.

U smislu citirane odredbe, u točki 1. odredbe navedeno je da zastarijevaju za jednu godinu tražbine naknade za isporučenu električnu i toplinsku energiju, plin, vodu, za dimnjačarske usluge i za održavanje čistoće, kad je isporuka, odnosno usluga obavljena za potrebe kućanstva. Za ostale tražbine, navedene u točkama 2. - 4. čl. 232. ZOO-a, zakonodavac ne pravi razliku je li isporuka obavljena za potrebe kućanstva ili se radi o tražbini iz trgovačkih ugovora. Prema tome, s obzirom na to da je za konkretni slučaj (tražbine telefona) propisan poseban jednogodišnji rok,

pogrešno je prvostupanjski sud primijenio odredbu čl. 228. ZOO-a koja se primjenjuje kada zakonom nije određen neki drugi rok.

Kako je tužiteljeva tražbina dospjela 2012. godine dok je prijedlog za ovrhu podnesen 2014. godine, osnovan je tuženikov prigovor zastare jer je prijedlog za ovrhu podnesen protekom roka od godine dana."

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

3. Obrazlažući istaknutu povredu ustavnih prava podnositelj u ustavnoj tužbi ističe da je došlo do povrede pravne sigurnosti, kao jedne od bitnih sastavnica vladavine prava, jer je drugostupanjski sud odstupio od svoje dugogodišnje prakse u koju se on u svom svakodnevnom poslovanju pouzdao.

Ističe da se trogodišnji rok zastare za ugovore o isporuci telefonskih i sličnih usluga u trgovačkim ugovorima (članak 228. u vezi članka 14. ZOO-a) primjenjuje već godinama, što dokazuje dostavom više presuda istoga suda (PŽ-7906/04 od 12. siječnja 2007., PŽ-6051/2017 od 29. studenog 2018., PŽ-8513/2016 od 4. svibnja 2018., PŽ-6714/2015 od 11. travnja 2017., PŽ-1543/2015 od 22. kolovoza 2017. PŽ-5055/2017 od 21. kolovoza 2018., PŽ-3472/2015 od 24. srpnja 2017., PŽ-7157/2014 od 18. studenog 2016., PŽ-5998/2013 od 11. srpnja 2016., PŽ-7679/2013 od 25. svibnja 2016., PŽ-7655/2012 od 11. lipnja 2015., PŽ-5009/2012 od 31. ožujka 2015., PŽ-6947/2010 od 3. ožujka 2014., PŽ-2181/2009 od 27. ožujka 2013., PŽ-5079/2007 od 23. travnja 2010.).

Podnositelj zaključuje da je pobijana presuda suprotna dugogodišnjoj praksi Visokog trgovačkog suda jer je u konkretnom slučaju tuženik trgovac koji je, koristeći infrastrukturu i usluge podnositelja, pružao telekomunikacijske usluge trećim osobama. Dakle, tražbina je nastala u okviru djelatnosti tuženika i podnositelja - tj. djelatnosti pružanja telekomunikacijskih usluga i elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga.

Također tvrdi da je drugostupanjski sud u osporenoj presudi propustio dati ozbiljne, relevantne i dostatne razloge za preinaku prvostupanjske presude, i to pojašnjava:

"Nadalje, valja navesti i činjenicu da se u konkretnoj pravnoj stvari ugovorna obveza podnositelja tužbe ni u kojem slučaju ne može podvesti pod tražbinu telefona. Naime, premda laiku ugovorni odnos između stranaka može na prvi pogled izgledati kao pretplatnički ugovor o pružanju telekomunikacijskih usluga, isti se bitno razlikuje od istoga. Dakle, predmetna usluga se niti u najširem smislu ne može smatrati korištenjem telefona, već se radi o pristupu tužiteljevoj mreži, koja korisnicima mreže, u konkretnom slučaju trgovačkom društvu MOJ TELEKOM d.o.o. omogućava ostvarivanje zarade pružanjem različitih usluga trećim osobama koji su zapravo korisnici kako tužitelja, tako i korisnika mreže (u ovom slučaju trgovačkog društva MOJ TELEKOM d.o.o.), sve radi ostvarivanja zarade. Takva usluga se zove i Value Add Servis (usluga s dodanom vrijednosti). Svrha joj je zarada svih uključenih, a 'krajnji korisnici (pretplatnici telefonske usluge)' su ti koji svojim pozivima ili SMS-ovima omogućavaju podnositelju tužbe i operatoru VAS usluge (trgovačkom društvu MOJ TELEKOM d.o.o.) da prilikom pružanja posla ostvare prihode. Dakle, u konkretnom slučaju radi se o prometu roba i usluga, a ni u kojem slučaju se ne može raditi o tražbini za uporabu telefona.

Obzirom na konkretan sadržaj obveza koje su predmet ugovora sklopljenog između podnositelja tužbe i trgovačkog društva MOJ TELEKOM d.o.o. jasno je da se

navedeni ugovor ne može podvesti pod pojam tražbine telefona, a kako je to pogrešno što je to učinio drugostupanjski sud u pobijanom aktu kada je pogrešno primijenio odredbi iz čl. 232. ZOO-a (...)

Činjenica da zakonodavac ne pravi razliku da li je isporuka obavljena za potrebe kućanstva kao u točki 1. citirane odredbe uopće nije odlučna. Postoji niz pravnih odnosa koji se ne mogu podvesti pod trgovački odnosi, a nisu niti pružanje usluge za potrebe kućanstva, kao primjer se može navesti ugovorni odnos o pružanju telefonskih usluga koje se kao korisniku pružaju udruzi ili Obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu. Udruga ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo nisu trgovci, a nisu niti kućanstvo i upravo bi se na takve odnose, mimo kućanstva primjenjivao jednogodišnji zastani rok. Daljnji primjer bi mogao biti pružanje telefonskih usluga širokom nizu samostalnih djelatnosti koje se ne smatraju trgovcima, jer su regulirane posebnim zakonima poput raznih stomatoloških ordinacija, laboratorija, doktora, odvjetnika, arhitekata itd.

Nadalje, a obzirom na činjenicu da je u istom članku i potpuno jednako regulirana i tražbina temeljem ugovora o pružanju poštanskih usluga podnositelj tužbe ističe daje i u tom slučaju Visoki trgovački sud u presudi poslovni broj PŽ-1777/2015 od 16. kolovoza 2018. zauzeo stav da se kod ugovora o pružanju poštanskih usluga kod kojih je jedna ugovorna strana davatelj poštanskih usluga, a druga ugovorna strana naručitelj usluga, a obje ugovorne strane su trgovačka društva ima primjenjivati trogodišnji zastarni rok iz čl. 228. ZOO-a, a ne odredba iz čl. 232. ZOO-a, pa čak niti zastarni rok propisan odredbom iz čl. 58. Zakona o poštanskim uslugama (Narodne Novine broj: 114/12, 153/12. dalje: ZPU)."

Zaključno, Ustavnom sudu predlaže usvajanje ustavne tužbe, ukidanje osporene presude te vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

IV. OČITOVANJE VISOKOG TRGOVAČKOG SUDA

4.1. Budući da podnositelj u ustavnoj tužbi ističe promjene u sudskoj praksi od predsjednika Visokog trgovačkog suda pribavljeno je očitovanje o sudskoj praksi u pogledu zastarnog roka za telekomunikacijske tražbine između trgovaca, te je u očitovanju broj: 25-Su-810/19-5 od 11. studenoga 2019. navedeno:

"U praksi Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske glede roka zastare tražbine iz ugovora o isporuci telefonskih i sličnih usluga primjenjivao se i trogodišnji rok iz čl. 228. ZOO-a, ali i jednogodišnji rok zastare iz čl. 232. st. 1. t. 3. ZOO-a kao posebija zakonska odredba od one iz čl. 228. ZOO-a. O ovom pravnom pitanju nije zauzeto pravno shvaćanje na sjednici odjela niti je navedena praksa rezultat odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Jednogodišnji rok zastare za navedene telefonske usluge primijenjen je u sljedećim odlukama Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske: PŽ-8653/03 od 19. travnja 2005., PŽ-1125/03 od 10. siječnja 2006., PŽ-1947/07 od 24. prosinca 2009., PŽ-3265/10 od 2. travnja 2014., PŽ-1170/12 od 12. lipnja 2015., PŽ-6809/14 od 2. siječnja 2017., PŽ-5853/15 od 4. travnja 2017., PŽ-735/15 od 14. travnja 2017., PŽ-6771/15 od 14. lipnja 2017., PŽ-151/15 od 3. srpnja 2017., PŽ-5177/16 od 8. svibnja 2018., PŽ-4694/17 od 7. lipnja 2018. i PŽ-4050/18 od 14. lipnja 2019."

Tako je primjerice, u presudi broj: PŽ-151/2015-3 od 3. srpnja 2017., navedeno:

"Iako bez utjecaja na odluku u predmetnom postupku, u odnosu na tuženikov prigovor zastare valja navesti da isti nije osnovan. Naime, najstarije utuženo tužiteljevo potraživanje je dospjelo 20. siječnja 2012., a tužitelj je ovaj parnični postupak pokrenuo 17. siječnja 2013. čime je u smislu odredbe čl. 241. Zakona o

obveznim odnosima ('Narodne novine' broj 35/05, 41/08, 125/11) prekinuo tijekom zastare. Prema tome, s obzirom na to da od dospijeca najstarijeg utuženog tužiteljeva potraživanja pa do utuženja nije protekao jednogodišnji zastami rok iz čl. 232. t. 3. Zakona o obveznim odnosima, tužiteljevo potraživanje nije zastarjelo."

V. MJERODAVNI ČLANCI USTAVA I MJERODAVNO PRAVO

5. Člankom 116. stavkom 1. Ustava propisano je:

"Članak 116.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni.
(...)"

6. Člankom 382. stavkom 2. točkom 1. i člankom 467.a stavkom 1. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. - članak 50. Zakona o arbitraži, 117/03., 88/05. - članak 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 84/08., 96/08. - odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 123/08. - ispravak, 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst, 25/13., 28/13. - članak 145. Zakona o sudovima i 89/14. - odluka USRH broj: U-I-885/2013; u daljnjem tekstu: ZPP), u vrijeme podnošenja ustavne tužbe bilo je propisano:

"Glava dvadeset šesta
IZVANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Revizija

Članak 382.

(...)

U slučajevima u kojima je ne mogu podnijeti prema odredbi stavka 1. ovoga članka, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekoga materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, primjerice:

1) ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje odlučujući u pojedinim predmetima na odjelnoj sjednici, a riječ je o pitanju o kojemu postoji različita praksa drugostupanjskih sudova,

(...)"

"Članak 467.a

U postupku u sporovima male vrijednosti dopuštena je samo revizija iz članka 382. stavka 2. ovoga Zakona, i to samo ako je drugostupanjski sud u izreci svoje presude odredio da je revizija protiv nje dopuštena. Drugostupanjski sud može tako odlučiti ako ocijeni da odluka o sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(...)"

VI. OCJENA USTAVNOG SUDA

7. U konkretnom slučaju u ustavnoj tužbi istaknuti prigovori podnositelja otvaraju pitanje povrede prava na pravično suđenje zajamčenim člankom 29. stavkom 1. Ustava, koji glasi:

"Članak 29.

Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično ... odluči o njegovim pravima i obvezama ...
(...)"

1) Načelna stajališta o različitoj sudskoj praksi

8. Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) u predmetu *Lupeni Grkokatolička župa i ostali protiv Rumunjske* [Vv] (br. 76943/11, § 116., presuda od 26. studenoga 2016.) iznio je sljedeća pravna stajališta:

"c) Ocjena Suda

(i) Načelna stajališta

(...) Ova načela, koja se odnose na članak 6. stavak 1. Konvencije mogu se sažeti kako slijedi:

(a) U ovoj vrsti predmeta, ocjena Suda uvijek je bila utemeljena na načelu pravne sigurnosti koje je implicitno svim člancima Konvencije i predstavlja jedno od temeljnih aspekata vladavine prava (vidi Nejdett Sahin i Perihan Sahin, citirano gore, § 56). Ovo načelo jamči određenu stabilnost u pravnim situacijama i doprinosi povjerenju javnosti u sudove. Ustrajno donošenje suprotnih sudskih odluka može stvoriti stanje pravne nesigurnosti što dovodi do smanjenja povjerenja javnosti u pravni sustav, a to povjerenje je jedno od bitnih sastavnica države utemeljene na vladavini prava (vidi Hayati Çelebi i ostali protiv Turske, broj 582/05, § 52, 9. veljače 2019., i Ferreira Santos Pardal protiv Portugala, broj 30123/10, § 42, 30. srpnja 2015.).

(b) Međutim, mogućnost donošenja suprotnih sudskih odluka imanentna je svakom pravnom sustavu utemeljenom na mreži prvostupanjskih i žalbenih sudova čija je nadležnost mjesno određena. Takva praksa može se javiti i unutar istog suda. To, samo po sebi, ne može se smatrati suprotno Konvenciji (vidi Nejdett Sahin i Perihan Sahin, citirano gore, § 51, i Albu i ostali protiv Rumunjske, brojevi 34796/09 i šesdesettri druga zahtjeva, § 34, 10. svibanj 2012.).

(c) Zahtjevi pravne sigurnosti i zaštite legitimnog povjerenja javnosti nemaju značaj stečenog prava na nepromjenjivost (consistency) sudske prakse. Razvoj sudske prakse nije, sam po sebi, u suprotnosti sa načelom dobrog sudovanja, jer bi u suprotnom propust održavanja dinamičnog i evolutivnog pristupa mogao priječiti reforme ili poboljšanja. (vidi Nejdett Sahin i Perihan Sahin, citirano gore, § 58, i Altu i ostali, citirano gore, § 34).

(d) U načelu nije dužnost Suda da uspoređuje različite odluke nacionalnih sudova, čak i u očigledno sličnim postupcima on mora poštivati neovisnost tih sudova. Također, različito postupanje u dva spora ne smatra se da dovodi do suprotne sudske prakse kada je opravdano razlikama u činjeničnom stanju u predmetima (vidi Hayati Çelebi i ostali, citirano gore, § 52, i Ferreira Santos Pardal, citirano gore, § 42).

(e) Mjerila kojima se vodi Sud u ocjeni okolnosti u kojima suprotne odluke različitih nacionalnih sudova posljednjeg stupnja imaju za posljedicu povredu prava na pravično suđenje zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije, sastoje se u utvrđivanju, prvo, postoje li 'duboke i dugotrajne razlike' u sudskoj praksi nacionalnih sudova; drugo, osigurava li domaće pravo mehanizam prevladavanja tih nedosljednosti; i treće, je li taj mehanizam primijenjen i je li djelotvoran (vidi Nejdett Sahin and Perihan Sahin, citirano gore, § 53; Hayati Çelebi i ostali, citirano gore, § 52; i Ferreira Santos Pardal, citirano gore, § 42)."

Ustavni sud prihvaća ta načelna stajališta ESLJP-a.

2) Primjena načelnih stajališta na konkretan slučaj

9. Ustavni sud napominje da je konkretna pravna stvar po svojoj pravnoj prirodi spor male vrijednosti u smislu članka 458. ZPP-a, te da se u skladu s člankom 467.a stavkom 1. ZPP-a protiv presude suda drugog stupnja, uz uvjet da taj sud u izreci presude to odredi, može podnijeti samo tzv. "izvanrednu reviziju" propisanu člankom 382. stavkom 2. ZPP-a.

Zato Ustavni sud ocjenjuje da je Visoki trgovački sud, u načelu, sud posljednjeg stupnja u sporovima male vrijednosti u trgovačkim stvarima.

a) Jesu li u primjeni mjerodavnog prava postojale "duboke i dugotrajne" razlike u praksi trgovačkih sudova?

10. U ovom predmetu radi se o parničnom postupku radi naplate tražbine koja proizlazi iz ugovora između dvije pravne osobe - trgovaca radi pružanja telekomunikacijskih usluga.

10.1. Iz očitovanja Visokog trgovačkog suda (točka 4.1. obrazloženja ove odluke) proizlazi da taj sud u svojoj praksi istodobno ima presude u kojima zauzima stajalište da se u takvim sporovima primjenjuje zastarni rok od tri godine u skladu s člankom 228. u vezi s člankom 14. ZOO-a i presude u kojima se zauzima stajalište da se primjenjuje zastarni rok od godine dana iz članka 232. točke 3. ZOO-a.

Dakle, i sam Visoki trgovački sud priznaje da nema ujednačenu praksu u tim predmetima, te da istodobno egzistiraju dva različita pravna stajališta o duljini zastarog roka.

Međutim, iako je tom sudu bilo poznato da u činjenično i pravno istovjetnim predmetima zauzima različita pravna stajališta, on nije ništa poduzeo da bi to otklonio kako bi ujednačio svoju praksu u smislu članka 38. stavka 1., članka 39. i članka 40. Zakona o sudovima ("Narodne novine" broj 28/13., 33/15., 82/15., 82/16. - Uredba i 67/18.).

11. Podnositelj ukazuje da je u ovom slučaju Visoki trgovački sud odstupio od svoje ustaljene prakse u pitanju zastare telekomunikacijskih usluga koje se pružaju trgovačkim društvima - trgovcima iz članka 14. ZOO-a, koji u mjerodavnom dijelu propisuje:

"Članak 14.

Odredbe ovoga Zakona što se odnose na ugovore primjenjuju se na sve vrste ugovora, osim ako za trgovačke ugovore nije izrijekom drugačije određeno.

Trgovački ugovori, prema ovom Zakonu, jesu ugovori što ih sklapaju trgovci među sobom u obavljanju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem te djelatnosti.

(...)"

12. U tom smislu Ustavni sud ističe da razlozi pravne sigurnosti, povjerenje građana u pravni sustav i njegovu objektivnost i nepristranost (kao sastavnih dijelova načela vladavine prava) postavljaju pred sudove zahtjev sprečavanja nejednakog

učinka njihovih odluka za različite adresate u činjenično i pravno istoj ili istovjetnoj situaciji.

Kada sudovi u predmetima istovjetne činjenične i pravne naravi zauzimaju različita pravna stajališta, poštivanje načela vladavine prava traži ispitivanje posljedica koje za osiguranje pravne sigurnosti i jednake primjene prava ima različita praksa sudova (pa makar to bila i praksa istog suda).

U konkretnom slučaju nedvojbeno je da u praksi Visokog trgovačkog suda postoje duboke i dugotrajne razlike u primjeni mjerodavnog prava u vezi zastare tražbina kod isporuke telekomunikacijskih usluga između osoba koje imaju status trgovca.

Slijedom navedenog, Ustavni sud ocjenjuje dubokim i dugotrajnim navedene razlike jer u praksi Visokog trgovačkog suda traju od 2014. do 2019., za koje vrijeme su suci toga suda donosili odluke koje su bile u suprotnosti s odlukama drugih sudaca istog tog suda donesenim u predmetima istovjetne činjenične i pravne naravi.

b) Osigurava li pravni sustav Republike Hrvatske mehanizam za prevladavanje nekonzistentnosti sudske prakse?

13. Nadalje, Ustavni sud ocjenjuje da je potrebno odgovoriti na pitanje osigurava li pravni sustav Republike Hrvatske mehanizam za prevladavanje nekonzistentnosti sudske prakse.

Zadaću osiguravanja jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni obavlja Vrhovni sud Republike Hrvatske u skladu s člankom 116. stavkom 1. Ustava. Mehanizam koji osigurava ispunjavanje člankom 116. stavkom 1. Ustava propisanu zadaću Vrhovnog suda bio je propisan člankom 382. stavkom 2. točkom 1. i člankom 467.a stavkom 1. ZPP-a u razdoblju od 2. svibnja 2011. do 1. rujna 2019.

Ustavni sud ponovno naglašava da načelo vladavine prava (jedne od člankom 3. Ustava propisanih najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelja za tumačenje Ustava) postavlja pred sudove posljednjeg stupnja imperativni zahtjev ocjene predstavlja li razlika u njihovoj praksi materijalno pravno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, odgovor na koje je u isključivoj nadležnosti Vrhovnog suda, a koji taj sud nije u prilici dati ako drugostupanjski sudovi, u sporovima male vrijednosti propuste odrediti da se protiv njihovih presuda može podnijeti tzv. "izvanredna revizija", usprkos tome što im nije moglo ostati nepoznato da drugi suci istoga suda bitno drugačije tumače i primjenjuju materijalno pravo, odnosno da njihovi različiti odjeli odnosno suci u činjenično i pravno istovjetnim situacijama bitno različito tumače i primjenjuju materijalno pravo.

Zato, Ustavni sud ocjenjuje da je u slučaju nekonzistentnosti sudske prakse istih ili različitih sudova posljednjeg stupnja i u sporovima male vrijednosti pravni sustav Republike Hrvatske osiguravao, u vrijeme donošenja osporene presude, mehanizam za prevladavanje tih nedosljednosti.

c) Je li u konkretnom slučaju taj mehanizam bio djelotvoran?

14. Posljednje pitanje na koje treba odgovoriti, po ocjeni Ustavnog suda, jest je li u konkretnom slučaju bio djelotvoran mehanizam za prevladavanje nekonzistentnosti sudske prakse.

Iz presuda koje su dostavljane tijekom ustavnosudskog postupka i osporene drugostupanjske presude razvidno je da Visoki trgovački sud, usprkos nekonzistentnosti vlastite sudske prakse, nije odredio (dopustio) tzv. "izvanrednu reviziju" protiv svojih odluka, te da zato, u pogledu pitanja zastare tražbina kod isporuke telekomunikacijskih usluga između osoba koje imaju status trgovca, pravna stajališta Visokog trgovačkog suda iznesena u njegovim prethodno navedenim presudama nisu bila predmet ispitivanja pred Vrhovnim sudom.

15. Ustavni sud posebno naglašava da u konkretnom slučaju Visoki trgovački sud, iako mu je bila poznata nekonzistentnost vlastite prakse, nije ocijenio značaj te nekonzistentnosti s obzirom na zahtjeve vladavine prava i nije odredio da je protiv osporene drugostupanjske presude dopuštena tzv. "izvanredna revizija".

Dakle, u konkretnom slučaju u pravnom sustavu Republike Hrvatske mehanizam za prevladavanje nekonzistentnosti sudske prakse nije bio djelotvoran.

16. Polazeći od takvog stanja stvari, Ustavnom sudu ne preostaje drugo nego utvrditi obvezu Visokog trgovačkog suda da u predmetu u kojem je donio osporenu presudu, u odnosu na podnositelja, ponovi postupak radi ostvarenja pravne sigurnosti objektivnog pravnog poretka Republike Hrvatske te osiguranja dosljednosti sudske prakse, jer se samo na taj način osigurava i povjerenje javnosti u sudove i u sudski sustav u cjelini, a u pojedinačnim slučajevima otklanja uočena nedosljednost u vođenju sudskog postupka na štetu podnositelja ustavnih tužbi.

17. Na temelju članaka 73. i 76. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/92. i 49/02. - pročišćeni tekst) odlučeno je kao u izreci.

PREDSJEDNICA VIJEĆA
Ingrid Antičević Marinović, v. r.